

KODS

												V	L	L
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	---	---

1. DAĻA

1. uzdevums (8 punkti).

Veido iederīgu vārdformu no piedāvātajiem vārdiem!

„Kolekcijas (0) <u>rodas</u> un izzūd, kolekcionāri tāpat,” savas grāmatas „Palimpsests” ievadā raksta Pēteris Bankovskis.	0) <i>rasties</i>
Ja kādu interesē kolekcionēšana, ar to saistītie noslēpumi, tad noteikti jāizlasa Pētera Bankovska (1) _____ „Palimpsests”.	1) grāmata
Grāmatu lasot, uzzinām par savulaik izcilām kolekcijām, to saturu un likteni, kolekcionēšanas vēsturi no tās (2) _____ Latvijas teritorijā līdz pat mūsdienām.	2) pirms <i>un</i> sākums
Grāmatas nodaļas „Atkarība? Slimība?” un „Patīk, un viss”, kurās par savu kolekcionēšanas dziņu P. Bankovskis ļauj izteikties vairākiem kolekcionāriem, ir vienas no (3) _____.	3) interesants
„Spēle, izrādīšanās, noslēpums, dziņa, kaislība, atkarība, patoloģija, laika kavēklis, instruments prāta asināšanai – to visu mēs (4) _____ ar kolekcionēšanu,” grāmatas ievadā raksta P. Bankovskis.	4) saistīt
Dramatismu visam piešķir tas, ka Latvijas kolekcionāri ir piedzīvojuši daudz (5) _____, kurās gājuši bojā gan krājēji, gan viņu kolekcijas.	5) sakāve
Padomju laikā ļoti lielu postu kolekcijām nodarīja šī vaļasprieka uzskatīšana par noziegumu, ko parasti saistīja ar spekulāciju un (6) _____.	6) krāpšanās
Cilvēkiem, kuri bija saglabājuši kādas mākslas vērtības, sākoties krīzei, bieži vien bija (7) _____ – tās pārdot vai paturēt.	7) izvēlēties
Mūsdienu kolekcionāru spēja veidot argumentētu dialogu ar muzejiem un citām institūcijām ir (8) _____ sasniegums.	8) neapšaubīt

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

(Pēc „Dienas” materiāliem)

2. uzdevums (16 punkti).**Izlasi teikumus! Liec trūkstošās pieturzīmes!**

1. Grāmatu sērija „Mēs. Latvija, XX gadsimts” ir vienas paaudzes literātu vēstījums, kas jāvis 21 gadsimta lasītājam Latvijas vēsturi ieraudzīt no cita skatu punkta.

1.

2. Rakstnieces Gundegas Repšes rosinātās vēsturisko romānu sērijas darbi, kas publicēti no 2014. līdz 2018. gadam, raisījuši daudzas diskusijas vai tie uztverami kā dokumentāli avoti.

2.

3. Iedvesmojoties no šīs lasītāju un kritiķu atzinīgi novērtētās sērijas kurā iznāca trīspadsmit romāni izdevniecība 2018. gada beigās izsludināja projektu „Es esmu ...”.

3.

4. Tā būtība ir vienkārša 13 rakstnieki un 13 literatūrzinātnieki paralēli raksta autonomu darbu par vienu no 13 latviešu literatūras klasiķiem, kurš atstājis kultūrā tādas vērtības, kas aktuālas arī mūsdienās.

4.

5. Līdz 2023. gadam pie lasītājiem jānonāk 13 romāniem un 13 monogrāfijām; šīs idejas autore ir Gundega Repše – rakstniece un mākslas zinātniece un romāna „Bogene” autore.

5.

6. Vispirms tika nolemts, kurš autors par kuru personību rakstīs, lai ne tikai pētītu latviešu literatūras klasiķu dzīvi bet arī mūsdienīgi interpretētu literāro mantojumu.

6.

7. Projektā iecerēts rakstīt par tādām personībām kā Kārlis Skalbe un Andrejs Upīts Eduards Veidenbaums un Aspazija Ivande Kaija un citi rakstnieki.

7.

8. G. Repše ķērusies klāt romānam par Annu Brigaderi, jo viņas mamma un krustmāte bijušas gluži vai A. Brigaderes audžumeitas un arī pašai „Sprīdīši” ir bērnības zeme savukārt literatūrzinātnieces Ievas Kalniņas ziņā ir rakstnieces personības un daiļrades zinātniskā izpēte.

8.

9. Šis ir unikāls latviešu literatūrzinātnes projekts, jo tajā iesaistījušies gan rakstnieki, gan literatūrzinātnieki skaidro Ieva Kalniņa.

9.

10. Lasītājs Annu Brigaderi pazīst kā pasaku lugu autori, bet līdz šim pētniekiem nebija zināms, ka viņa ir rakstījusi arī romānus par augstākās sabiedrības dzīvi ārzemju kūrortos tādus tipiskus izklaides romānus.

10.

11. Romāna „Svina garša” autors Māris Bērziņš saņemot uzaicinājumu rakstīt par Vili Lāci sākotnēji nav bijis sajūsmā, jo viņam būtu jāiemieojas šajā pretrunīgi vērtētajā personībā.

11.

12. Pēc tam, nopietni padomājis, M. Bērziņš piekritis, jo sapratis ka tas ir interesanti un ka Vilis Lācis ir lielisks rakstnieks.

12.

13. Māris Bērziņš, stāstot par veicamo darbu, atzīst, ka Vilis Lācis, kaut arī ļoti pretrunīgi vērtēts, ir rakstījis par to ko novērojis ko pats pieredzējis.

13.

14. Andris Zeibots ir pētījis 20. gadsimta dzejnieka Jāņa Ziemeļnieka īstajā vārdā Jānis Krauklis lirisko, trauslo un ļoti jūtīgo personību.

14.

15. Inga Ābele ir piekritusi rakstīt romānu par Aspaziju sērijā „Es esmu...” uzsverot ka „Aspazija savam laikam ir par košu, par spožu un tumsnēju, kas atgādina flamenko dejotāju, kura Sevijas ielās izdejo duendi”.

15.

16. Jā cerēsim, ka jaunais projekts atradīs savus lasītājus un mēs iepazīsim un uzzināsim vēl daudz jauna par rakstniekiem, kam ir sava vieta, savs laiks latviešu literatūrā.

16.

(Pēc „Dienas” materiāliem)

Centralizētais eksāmens par vispārējās vidējās izglītības apguvi

LATVIEŠU VALODĀ

KODS

												V	L	L
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	---	---

Teksta lapa (2. daļa)

Iepazīsties ar norādījumiem!

1., 2. un 3. daļas atbilžu lapās ieraksti kodu, kuru tu saņēmi, ienākot eksāmena telpā!

Katru koda ciparu raksti salasāmi tam norādītajā vietā!

Eksāmenā veicamo uzdevumu skaits, iegūstamo punktu skaits un paredzētais izpildes laiks:

Daļa	Uzdevumu skaits	Punktu skaits	Laiks
1. daļa	2	24	80 min
2. daļa	9	30	
3. daļa	1	34	100 min

Darbu veic ar tumši zilu vai melnu pildspalvu! Ar zīmuli rakstītais netiek vērtēts.

Eksāmena norises laikā eksāmena vadītājs skaidrojumus par uzdevumiem nesniedz.

Pildot eksāmena darbu, ievēro uzdevumu nosacījumus!

Eksāmenā izmantotie teksti pielāgoti atbilstoši eksāmena uzdevumu mērķim.

Raksti salasāmi!

Pie izglītojamajiem un personām, kuras piedalās eksāmena nodrošināšanā, no brīža, kad viņiem ir pieejams eksāmena materiāls, līdz eksāmena norises beigām nedrīkst atrasties ierīces (planšetdators, piezīmjdators, telefons, viedpulkstenis u.c.), kuras nav paredzētas Valsts pārbaudes darbu norises darbību laikos.

2. DAĻA

Izlasi tekstu un atbilžu lapā veic 1.–9. uzdevumu!

Pabraukāties, palasīt. Pārdomas pēc raidījumu „Literatūra” skatīšanās

Runāt par literatūru ir vienkārši un aizraujoši, ja sarunu biedri ir draugi vai paziņas. It īpaši, ja apspriežamās grāmatas ir svaigā atmiņā. Vislabākās literārās diskusijas esam aizvadījuši virtuvēs, pie uguns kuriem vai garās pastaigās pa pilsētām, mežiem un tamlīdzīgi. Pavisam citādi ir uzrunāt plašu publiku – ne tikai aizrautīgus lasītājus, bet arī tos, kuru apziņā Raiņa, Jaunsudrabiņa un citu klasiķu darbi (arī paši klasiķi) jau kopš skolas laika pārtapuši par skaistiem pieminekļiem.

Nepārprotiet, pieminekļiem nav ne vainas, tie ir svarīgi un nozīmīgi, taču runāt par tiem ikdienišķi, bez liekas jūsmas, vēl jo vairāk – no televizora ekrāna, un ieinteresēt skatītāju... Lūk, tas jau ir diezgan **āķīgs uzdevums**.

Nevaru vien nopriecāties, cik eleganti un gaumīgi tas izdevies Vides filmu studijai un raidījuma „Literatūra” veidotāju komandai. Līdz šim nez kāpēc biju iedomājies, ka dokumentālas pārraides par iepriekšējo gadsimtu literātiem drīkst **taisīt** tikai **stereotipiski**: biogrāfija un bibliogrāfijas izklāsts, laikabiedru atmiņas un arhīvu materiāli, visam pāri – **nesatricināma** nopietnība. „Literatūrē” šie elementi gandrīz vienmēr ir saglabāti, taču režisors Uģis Olte kopā ar raidījuma vadītājiem Martu Selecku un Gustavu Terzenu tos piedāvā saprotami, viegli, reizēm pat rotaļīgi.

Raidījums ir kā spēle. Un, kā vairumā spēļu, arī šeit noteikumi tiek izklāstīti katras sērijas ievadā: literatūriste (cik apskaužams apzīmējums!) Marta kopā ar kādu no mūsdienu rakstniekiem vai rakstniecēm ceļo pa klasiķu dzīves vietām, kamēr literatūrists Gustavs, bruņojies ar grāmatām, ceļo vienatnē, uzrunādams garāmgājējus un autoru novadniekus.

Izklausās vienkārši. Taču „Literatūres” šķietamo vieglumu papildina daudz smalku detaļu. Kaut vai tas, ka raidījuma viesi, mūsdienu autori, runā par sev tuviem pagātnes rakstniekiem (Guntis Berelis – par Regīnu Ezeru, ar kuru iepazīnīes jaunības gados, Luīze Pastore – par Zentu Ērgli, savulaik bērnu grāmatu populārāko autori, bet Andris Akmentiņš, būdams Valmieras puika, – par Pāvilu Rozīti). Katrs no šiem vēstījumiem tikpat labi varētu palikt izglītojošas lekcijas rāmjos un būt ne mazāk noderīgs. Taču prasmīga režisora rokās pat visvienkāršākais sižets apaug ar savdabīgu noskaņu un estētiskām niansēm, kas sausus faktus, ja tā var teikt, paceļ jaunā mākslinieciskā līmenī.

„Literatūrē” ir kaut kas no *road movie* žanra laiskās burvības. Kaut vai tas, ka raidījumos ir divas paralēlas sižeta līnijas. Vienā no tām Gustavs iepazīst literatūru patstāvīgi, neiesaistot rakstniekus. Apmeklēdams dažādas ar autora dzīvi un darbiem saistītas vietas, viņš rosina (reizēm pat piespiež) nejaušus garāmgājējus padomāt par grāmatām, kas vai nu nav lasītas, vai, tieši otrādi, ir lasītas un pārlasītas.

Šo daudzveidību vieno kvalitatīva montāža, kas neuzbāzīgi pārslēdzas no stāsta uz stāstu, neļaujot tiem pārāk sapīties. Rakstnieku dzīvesstāsti tiek papildināti ar dokumentāliem kadriem, pagātnes maršruti tiek izstaigāti mūsdienās, un pēkšņi tu atpazīsi, ka esi noskatījies sešus raidījumus, nevis vienu, kā bija paredzēts, un patiesībā tev jau sen bija jāliekas uz auss, bet tā vietā tu šķirsti Raiņa kopotos rakstus, kas nekādā ziņā nebūtu noticis, ja vien Inese Zandere „Literatūrē” nebūtu par viņu tik aizrautīgi stāstījusi, uz baržas celdamās pāri Daugavai.

Šie ceļojumi ir tik vilinoši un gandrīz katram pazīstami. Tādi, kam gribas veltīt brīvu nedēļas nogali – pabraukāties, palasīt, parunāties. Kā virtuvēs un pie uguns kuriem, kā klasiskajos *roudmūvijos* un īstos ceļojumos. Svarīgākais ir ceļš, nevis galamērķis.

(Pēc Svena Kuzmina, rakstnieka)

CENTRALIZĒTAIS EKSĀMENS LATVIEŠU
VALODĀ 12. KLASEI
2021
SKOLĒNA ATBILŽU LAPA
2. daļa

KODS

											V	L	L
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	---	---

Norādījumi

Izlasi tekstu „Pabraukāties, palasīt. Pārdomas pēc raidījumu „Literatūra” skatīšanās” (1 A4 teksta lapa) un veic 1.–9. uzdevumu!

Atbildes raksti tikai tam paredzētajā vietā! Raksti salasāmi!

1. uzdevums (2 punkti) *Izskaidro teksta virsraksta pirmo daļu „Pabraukāties, palasīt”!*

<hr/> <hr/> <hr/>

2. uzdevums (6 punkti) *Uzraksti 1., 5. un 6. rindkopas galveno domu!*

	Galvenā doma
1. rindkopa	
5. rindkopa	
6. rindkopa	

3. uzdevums (2 punkti). *Vai piekrīti apgalvojumam, ka „runāt par literatūru ir vienkārši un aizraujoši”? Kāpēc? Pamato atbildi!*

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

4. uzdevums (3 punkti). Uzraksti trīs pazīmes, kas raksturo raidījumu „Literatūra” (5.–7. rindkopa)! Kura no šīm pazīmēm Tev šķiet svarīgāka, lai piesaistītu skatītājus! Pamato atbildi!

- _____
- _____
- _____

5. uzdevums (2 punkti). Vai pēc šī raksta izlasīšanas tev radās interese par raidījumu? Kāpēc? Pamato atbildi!

6. uzdevums (4 punkti). Izskaidro tekstā lietoto vārdu un vārdu savienojumu nozīmi!

Āķīgs uzdevums – _____

Taisīt stereotipiski – _____

Nesatricināma (nopietnība) – _____

7. uzdevums (2 punkti). Izskaidro, kādu informāciju par raidījumu „Literatūra” sniedz tā vadītāju apzīmējums literatūristi!

8. uzdevums (6 punkti). Aizpildi tabulu par valodas līdzekļiem, izrakstot vārdus no piedāvātā teikuma!

Un, kā vairumā spēļu, arī šeit noteikumi tiek izklāstīti katras sērijas ievadā: literatūriste (cik apskaužams apzīmējums!) Marta kopā ar kādu no mūsdienu rakstniekiem vai rakstniecēm ceļo pa klasiķu dzīves vietām, kamēr literatūrists Gustavs, bruņojies ar grāmatām, ceļo vienatnē, uzrunādams garāmgājējus un autoru novadniekus.

Valodas līdzeklis		Piemērs
Leksika	Vārds pārnestā nozīmē	
		sērija
Morfoloģija	Partikula	
		apskaužams
Sintakse	Divdabja teiciens	
		(cik apskaužams apzīmējums!)

9. uzdevums (3 punkti). Paskaidro, ko autoram izdevies panākt, tekstā lietojot iekavas! Atbilde raksti saliktā pakārtotā teikumā!

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

2. daļas beigas

3. DAĻA

Uzraksti viedokli par piedāvāto problēmjautājumu „Vai kultūra veido manu personību?”!

Apjoms – 200–250 vārdi. Atbildei izmanto tikai vienu lappusi!

Argumentācijai izmanto kultūras un/vai literatūras faktus! Maksimālais punktu skaits – 34 punkti.

Uzmetums.

